

ARAŞTIRMA MAKALESİ

KAMU SERMAYELİ VE ÖZEL SERMAYELİ MEVDUAT BANKALARININ CAMELS ANALİZİ İLE KÂRLILIK ODAKLI PERFORMANSLARININ ÖLÇÜMÜ

MEASURING PROFITABILITY-ORIENTED PERFORMANCE OF PUBLIC AND PRIVATE DEPOSIT BANKS WITH CAMELS ANALYSIS

Dr. Ersan ÖZGÜR*

ÖZ

Türkiye’de bankacılık sektörü, finansal sistem içinde önemli bir konuma sahiptir. Bankacılık sektöründe oluşabilecek riskler, hem finansal sistemi hem de reel sektörü büyük ölçüde etkileyebilmektedir. Bu durumda faaliyetteki bankaların finansal durumunun dikkatle takip edilmesi gerekmektedir. Bankacılık sektörü ile ilgili gözetim ve denetim uygulamaları için iki temel sistem mevcuttur. Bu sistemler yerinde denetim ve uzaktan gözetim şeklindedir. Bankaların denetimi ve performansının belirlenmesi için CAMELS dereceleme sistemi kullanılmaktadır. CAMELS sisteminin 6 bileşeni bulunmakta olup, bu bileşenleri oluşturan finansal oranlar ve bileşen ağırlığı itibariyle hesaplama yapılarak CAMELS skoru bulunmaktadır. Bu çalışmada, 2009-2019 yılları arasında faaliyette bulunan 3’ü kamusal sermayeli, 9’u özel sermayeli olmak üzere toplamda 11 mevduat bankası ile CAMELS analizi gerçekleştirilmiştir. Analizin yapılması için 6 bileşenin oluşturulması ile ilgili olarak bankaların bilanço ve gelir tablolarından elde edilen 22 finansal oran kullanılmıştır. Çalışmada kârlılık odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu doğrultuda kârlılık bileşeni %25, %50 ve %75 ağırlıklı olmak suretiyle 3 farklı analiz yapılmıştır. Bu çalışma, bankalarla ilgili CAMELS analizinin kârlılık odaklı uygulaması ile özgün bir yapıya sahiptir. Elde edilen veriler ışığında bankaların kârlılık bileşeninin diğer bileşenler üzerinde etkililiği hakkında bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular, alınan kararlar ve uygulamaların, bankaların finansal tabloları itibariyle hangi kaleminde nasıl etkiye sahip olduğu konusunda ipuçları barındırmaktadır.

Anahtar Sözcükler: CAMELS Analizi, Mevduat Bankası, Performans, Finansal Denetim, Kârlılık.

* Kamu Denetçiliği Kurumu Kamu Denetçiliği Uzmanı. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6165-4556>

ABSTRACT

The banking sector in Turkey has an important place in the financial system. Risks that are likely to occur in the banking sector may substantially affect both the financial system and the real sector. In that case, financial situation of the operating banks should be monitored carefully. For surveillance and supervision practices regarding the banking sector, there are two fundamental systems. These systems are on-site supervision and remote surveillance. CAMELS rating system is used to supervise banks and identify their performance. The system consists of 6 components, and the CAMELS score is obtained by making a calculation based on the financial ratios constituting these components and the weights of components. In this study, CAMELS analysis was conducted with a total of 11 deposit banks including 3 public and 9 private deposit banks operating between 2009-2019. 22 financial ratios obtained from the banks' balance sheet and income statements were used with respect to the formation of 6 components for the analysis. In the study, a profitability-oriented approach was adopted. Accordingly, 3 different analyses were performed with the component of profitability weighting 25%, 50% and 75%. The structure of the study is original in that bank-related CAMELS analysis was implemented as profitability-oriented. In light of the data obtained, findings about the effectiveness of banks' profitability on the other components were attained. These findings involve clues about what kind of an effect the decisions and implementations have on which item of the banks regarding financial statements.

Keywords: CAMELS Analysis, Deposit Banks, Performance, Financial Audit, Profitability.

1. GİRİŞ

Bankalar finansal kurumlar içerisinde tüm dünyada ekonomilerde olduğu gibi Türkiye'de de çok önemli bir yere sahiptir. Finansal sistemde en büyük paya sahip olan bankalar, fon fazlası olan ekonomik birimlerden fonları alıp, fon ihtiyacı olan ekonomik birimlere aktarmak suretiyle genel ekonomiye katkı sağlamaktadırlar. Bankalar üstlenmiş oldukları finansal aracılık işlevi ile modern dünyada ekonominin gelişmesi için katkı sağlamaktadır. Türkiye'de diğer finansal kurumlar yeterince gelişmemiş olması nedeniyle bankalar finansal sisteminin ağırlıklı olarak temelini oluşturmaktadır. Bankalar, ülke ekonomisi içinde tasarrufların toplanması ve elde edilen fon kaynaklarını

ihtiyaç duyan birey ve kurumlara kullandırması yönünden ekonomide önemli bir görevi ifa etmektedir (Uslu vd. 2019, s.123).

Türkiye’de bankacılık sektörü finansal sistem içinde baskın bir konuma sahip olması nedeniyle, sektörde meydana gelebilecek risklerin öncelikle olarak finansal sistem içinde yayılmasına ve daha sonra reel sektörü de önemli ölçüde etkilemesine yol açabileceği dolayısıyla, dikkatle takip edilmesi gerekmektedir (Bayramoğlu ve Gürsoy, 2017, s.2).

Bankacılık sektöründe ortaya çıkabilecek bir başarısızlık durumu ülke ekonomisinde önemli sorunlara yol açabilir. Bankaların kredi hacminde meydana gelen artışlar istihdamı ve ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilemektedir. Bankacılık sektöründe yaşanan olumlu gelişmeler aynı zamanda uluslararası kredi kuruluşlarının ülke ekonomisinde not artırımına gitmesini sağlayarak ülkeye dışardan yatırım girmesine imkân sağlamaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke açısından böyle durumlar büyük önem arz etmektedir. Ülkelerin ekonomik büyümeyi sağlaması ve kalkınma hedeflerine ulaşması için bankacılık sektörü sağlam ve güçlü bir yapıya sahip olması gerekmektedir (Öztürk Karaçor vd., 2017, s.48).

Günümüzde gerçekleşen ekonomik değişim ve gelişim ile artan rekabet şartları işletmelerde olduğu gibi bankaların da performanslarını sürekli olarak ölçmelerini gerektirmektedir. Performans ölçümleri ile yapılan değerlendirmeler bankaların faaliyetlerinin daha etkin ve verimli olması açısından önemli görülmektedir. Ekonomik çevreye ve gelişen şartlara oldukça duyarlı olan bankaların performanslarının doğru bir şekilde ölçülmesi, güvenilir analiz ve değerlendirmeler yapılması gerekmektedir. Bankaların finansal performansları fonksiyonları itibariyle genel ekonomi için önemli ve değerlidir (Kaygusuz vd., 2020, s.74).

ABD’de 1970’li yıllarda geliştirilen CAMELS analizi, bankaların hem uzaktan gözetimini sağlayan hem de yerinde denetimi gerçekleştiren bir derecelendirme sistemidir. CAMELS aynı zamanda performans ölçümünü de sağlamakta olup, bu analiz ile bir bankanın finansal durum analizini ve iç denetimini yapmak ve yorumlamak mümkündür. CAMELS kavramı analizin gerçekleşmesinde kullanılan 6 bileşenin baş harflerinden meydana gelmektedir. “C” sermaye yeterliliğini (Capital Adequacy), “A” aktif kalitesini (Asset Quality), “M” yönetim yeterliliğini (Management Adequacy), “E” kazanç durumunu (Earnings), “L” likiditeyi (Liquidity), “S” piyasa riskine duyarlılığı (Sensitivity to Market Risk) ifade etmektedir (Arıçelik, 2010, s.78).

CAMELS analizi ile bankanın mevcut durumu değerlendirilerek eldeki verileri yorumlayarak geleceğe ilişkin öngörülerde bulunmak mümkündür. Bankaların finansal durumunu ve performansının bir tek ölçüt ile ifade edilmesi doğru sonuçlar vermeyebileceği dolayısıyla “bileşik gösterge” yaklaşımı kullanılması daha makul görülmektedir. Bankacılık sektörünün performansının belirlenmesi için CAMELS analizinde bileşenler itibariyle etkili olabileceği değerlendirilen finansal oranlar seçilmekte ve ağırlıklandırılarak kullanılmaktadır. Bu doğrultuda belirlenen finansal oranlar performans ölçümünde bankacılık otoriteleri tarafından kullanılan ve kabul gören oranlar olması gerekmektedir (Şen ve Solak, 2011, s.57-58).

Türk bankacılık sektörü, 2020 yılı Eylül ayı verilerine göre Türkiye finans sistemi içerisinde 6 trilyon TL’lik büyüklük ile %84 paya sahiptir. Bankalarda toplam 203 bin kişi istihdam edilmektedir. Sektörde Mart 2021 itibariyle 54 banka faaliyet göstermekte olup, bu bankaların 34 tanesi mevduat bankası, 14 tanesi ise kalkınma ve yatırım bankasıdır. Mevduat bankalarından 3’ü kamusal sermayeli, 8’i özel sermayeli bankadır (TBB, 2020).

Türk finans sisteminde önemli paya sahip bulunan kamu ve özel sermayeli mevduat bankalarının kârlılık odaklı performans durumu ile ilgili analiz yapmanın yararlı olacağı değerlendirilmiştir. Türkiye’de kamusal ve özel sermayeli mevduat bankaların finansal sistem içindeki mevcut durumu aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1. Banka Gruplarının Sektör Payları (2020, yüzde)

	Aktifler	Krediler	Mevduat
Mevduat	87	86	91
Kamu	38	39	41
Özel	28	27	30
Yabancı	20	20	20
Kalkınma ve Yatırım Bankası	6	7	0
Katılım bankası	7	7	9
Sektör	100	100	100

Kaynak: TBB, 2020

Bankacılık sektöründe 2020 yılı itibariyle kamusal sermayeli ve özel sermayeli mevduat bankaları sektörde aktiflerin %76’sını, kredilerin %66’sını ve mevduatların %71’ini oluşturmaktadır. Bu verilerden kamusal sermayeli

ve özel sermayeli bankaların bankacılık sektöründe her açıdan büyük paya sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada, ilk olarak bankacılık sektöründe yapılmış CAMELS analizi konusu ile ilgili literatür taraması bilgisine yer verilecek, ardında araştırmanın amacı ve kapsamına değinilecek, daha sonra araştırmanın yöntemi CAMELS analizi ile uygulamanın modeline ilişkin bilgiler verilecek ve son olarak ise araştırmanın uygulaması gerçekleştirilerek elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde, bankacılık sektörü için yapılmış CAMELS analizi ile ilgili çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Ersoy (2003) çalışmasında Türk bankacılık sistemi içerisinde bulunan ve TMSF'ye devredilmiş özel sermayeli bankaların devirden önce ve sonraki durumunun değerlendirilmesi için CAMELS analiz uygulamıştır. Çalışmada genel bir sonuca ulaşmak amacıyla, önce hem TMSF'ye devredilen hem de TMSF'ye devredilmeyen bankalar için tek bir sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, kârlılık ve likidite derecesi olarak birleştirilmiş dereceler türetilmiştir. Daha sonra birleştirilmiş dereceler toplamının basit aritmetik ortalaması alınarak, CAMEL bileşik dereceleri türetilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bileşik derecelendirme sonuçlarına göre Fon'a devredilen bankaların; Fon'a devredilmeden ve yaşanan krizlerden önce, Fon'a devredilmeyen bankalara göre, genel olarak kötü bir performans gösterdikleri ve finansal yapılarının sağlam olmadığı tespit edilmiştir.

Çinko ve Avcı (2008) Türk Ticari Bankacılık sistemi için CAMELS dereceleme sisteminin uygulanabilirliğini değerlendirdikleri çalışmalarında toplamda 44 banka için 1996–2000 yıllarını kapsayan verileri kullanarak analiz gerçekleştirmişlerdir. Analize dahil bankalardan 19 banka 1997 – 2001 yılları arasında TMSF'ye devredilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bir bankanın TMSF'ye devrine ilişkin olarak CAMELS analiz ile tahmin edilmesinin mümkün olmadığı şeklindedir. Öyle ki, faaliyetini sürdüren bazı bankaların TMSF'ye devredilen bankalara göre daha düşük CAMELS puanı olduğu belirlenmiştir.

Arıçelik (2010) çalışmasında 2002-2009 yılları arasında faaliyette bulunan ticari bankaların performansını CAMELS analizi yöntemiyle değerlendirmiş olup, CAMELS bileşenleri yönünden yapılan değerlendirmede 2002-2009

döneminde en fazla performans artışı gösteren bileşenlerin; aktif kalitesi, yönetim kalitesi ve likidite bileşenleri olduğu, belirgin bir değişme görülmeyen bileşenin ise piyasa riskine duyarlılık bileşeni olduğu, toplam CAMELS puanı yönünden 7 bankanın CAMELS puanlarında iyileşme söz konusu iken 6 bankanın puanında gerileme görüldüğü tespit edilmiştir.

Sakarya (2010) çalışmasında hisse senetleri İMKB’de işlem gören yerli ve yabancı sermayeli bankaların performanslarını CAMELS derecelendirme sistemine göre karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Elde edilen bulgulara göre; sermaye yeterlilik oranlarının (SYR oranı hariç) yabancı sermayeli bankalarda yerli sermayeli bankalara göre daha düşük olduğu. Varlık kalitesinin paralel olmakla birlikte yabancı sermayeli bankalarda biraz yüksek olduğu, yönetim kalitesi ile ilgili olarak yabancı sermayeli bankaların oranlarının yerli sermayeli bankalarla hemen hemen paralel olduğu, kârlılık açısından yerli sermayeli bankaların daha iyi oldukları ancak TG/TG noktasında ise yabancı sermayeli bankaların daha iyi oldukları, likidite açısından yerli sermayeli bankaların daha iyi oldukları, piyasa risklerine duyarlılık noktasında ise yabancı sermayeli bankaların daha hassas oldukları tespit edilmiştir.

Şen ve Solak (2011) çalışmalarında 1995-2008 yıllarını kapsayan dönemde mevduat bankalarının kırılğanlığında meydana gelen değişimi CAMELS yöntemi kullanarak analiz etmişlerdir. Altı ana bileşen ile ilgili 24 finansal oran kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada sonuç olarak; kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar sınıflandırması açısından kamusal sermayeli bankalarının 2001 krizi öncesinde başka bankalara göre daha düşük performansa sahip oldukları kriz sonrasında ise performanslarında önemli derecede iyileşme yaşandığı, yabancı sermayeli bankalar sermaye yeterliliği, kârlılık ve likidite kalitesi yönünden küresel krizde başka banka gruplarına göre daha düşük performansının olduğu, özel sermayeli bankaların tüm dönemlerde sektör ortalamasının üzerinde bir performansa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aytekin ve Sakarya (2013) çalışmalarında; krizleri ana dönemler olarak ele almış olup, bu ana dönemler ve öncesi/sonrası dönemler analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre mevduat bankalarının performans puanlarının genel olarak yerel ve küresel kriz döneminde dalgalandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada, BİST’te işlem gören mevduat bankalarının finansal kriz öncesi/sonrası CAMELS puanları ve bileşenleri arasında fark olup olmadığı incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Kandemir ve Arıcı (2013), Türkiye’de faaliyette bulunan mevduat

bankalarının mülkiyet yapısına göre gruplandırmak suretiyle 2001-2010 yılları arasındaki performanslarını grup bazında karşılaştırmalı analizini gerçekleştirmişlerdir. Uygulamada CAMELS Performans Değerleme Modeli kullanılmıştır. Yapılan analizin sonucunda bankaların bileşenler itibariyle yüksek sermaye yeterlilik ve likidite oranlarının bulunduğu, yabancı sermayeli mevduat bankaları aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından en iyi performansa sahip grup olduğu ayrıca piyasa risklerine karşı diğer gruplara göre daha duyarlı olduğu belirlenmiştir.

Çağıl ve Mukhtarov (2014), 2007-2010 yılları arasında Azerbaycan'da faaliyette bulunan yerli ve yabancı sermayeli bankalar kapsamında CAMELS analizi yapmışlardır. CAMELS ana bileşenleri için toplam 18 finansal oran belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre yerli sermayeli bankaların yabancı sermayeli bankalara göre daha düşük performansa sahip olduğu, bileşenler itibariyle yerli sermayeli bankaların aktif kalitesi ve piyasa riskine duyarlılık bileşenleri sonuçları yabancı sermayeli bankalara göre daha yüksek skorda olduğu tespit edilmiştir.

Ege, Topaloğlu ve Karakozak (2015) çalışmalarında, kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2002-2010 dönemine ilişkin verileri ile performans ölçümü yapmak üzere CAMELS analizi uygulamışlardır. Bu analizde 25 adet referans gösterge belirlemek suretiyle gruplara göre karşılaştırmalı analiz gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre; kamu sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterliliği, piyasa risklerine duyarlılık ve yönetim yeterliliği açısından; özel sermayeli mevduat bankalarının kârlılık bileşeni yönünden ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının aktif kalitesi ve likidite bileşeni yönünden diğer banka gruplarına göre daha iyi performansa sahip olduğu belirlenmiştir.

Gümüş ve Nalbantoğlu (2015), çalışmalarında Türk Bankacılık Sektöründe bankaların 2002-2013 yılları arasındaki performansını CAMELS analiz ile belirlemeye çalışmışlardır. Bu analizde kamu sermayeli, özel sermayeli, yabancı sermayeli ve katılım bankaları olmak üzere dört banka grubu karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Analiz bulgularına göre özel sermayeli bankalar performans olarak yönetim kalitesi ve kârlılık bileşenleri itibariyle ilk sırada, kamu bankaları ise ikinci sırada yer almıştır. Yabancı bankalarının kârlılık ve yönetim kalitesi bileşenleri yönünden zayıf bir görünüme sahip olduğu, katılım bankalarının sermayesinin ise diğer banka gruplarına göre çeşitli nedenlerle güçsüz olduğu değerlendirilmiştir.

Güney ve Ilgın (2015) çalışmalarında; CAMELS modeli ile mevduat banka gruplarının kendi aralarında ve mevduat bankaları içindeki performansları 2002-2012 dönemi itibariyle Türkiye Bankalar Birliği verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; incelenen dönemde yabancı sermayeli mevduat bankalarının performansı en iyi olan ve özel sermayeli mevduat bankalarının performansı en düşük olan grup olduğu tespit edilmiştir. Mevduat bankalarının 2001 krizinden sonra yüksek sermaye yeterlilik ve likidite oranlarına sahip olmalarından dolayı krizlere karşı tedbirli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Coskun ve Kargin (2016) çalışmalarında; bankaların farklı bir ülkede gerçekleştirdikleri sınır ötesi birleşme ve satın almaların, finansal performansları üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Bu doğrultuda Türkiye’de gerçekleşen üç sınır ötesi banka satın alma (Denizbank, Finansbank, ING Bank) CAMELS analizi kapsamında hedef bankaların oranları mevduat bankaları ortalamalarıyla karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda sınır ötesi satın alma işlemine tabi üç bankanın performansının (Denizbank, Finansbank, Oyak Bank) satın alınmadan sonraki üç yıllık dönemde azaldığı görülmüştür. Ayrıca analiz uygulandığı dönemde 2008 küresel ekonomik krizi etkilerinin olduğu da göz ardı edilmemesi gerektiği belirtilmektedir.

Dinçer ve diğerleri (2016) çalışmalarında bankacılık performansını yeni teknikler kullanarak karşılaştırmışlardır. Bu çalışmada Türk mevduat bankalarının bulanık ANP ve MOORA yaklaşımlarını kullanarak CAMELS analizinin bulanık sistem içinde uygulanması gerçekleştirilmiştir. Türkiye’deki 23 mevduat bankası için ilgili 17 farklı oran kullanılan çalışmanın başlıca bulguları ise; (i) “sermaye yeterliliği”, CAMELS yaklaşımının katkıda bulunan en önemli bileşen olduğu, bankacılık istikrarı ve performansı için “piyasa riskine duyarlılık” ise diğer 4 ana bileşen arasında en az önemli olanı olduğu (ii) genel sıralamaya göre Banka 13’ün sektördeki aktif büyüklüğünün yüzde 13,1’i CAMELS bazlı performansta ilk sırada yer aldığı (iii) sektördeki aktif büyüklüğünün yüzde 1,8’i ile Banka 18’in en düşük performansla sahip olduğu (iv) Türkiye’de aktif büyüklüğü ile bankacılık performansı arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Bayramoğlu ve Gürsoy (2017) çalışmalarında; 2005-2015 yıllarını kapsayan süreçte faaliyette olan 25 mevduat bankasının risk-performans analizini CAMELS yöntemi ile yapmışlardır. Elde edilen bulgulara göre; özel bankaların sermaye yeterliliği ve likidite durumu bileşenlerine göre güçlü

olduğu, yönetim kalitesi bileşenine göre ise zayıf olduğu; yabancı bankaların varlık kalitesi ve piyasa riskine duyarlılık bileşenlerine göre güçlü olduğu, yönetim kalitesi ve likidite durumu bileşenlerine göre zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Gündoğdu (2017) çalışmasında 2015 yılı verilerine göre aktif büyüklük açısından Türkiye'nin en büyük 10 bankasının 2005-2015 yılları arasındaki finansal performansını CAMELS derecelendirme sistemine göre ölçmüştür. Çalışmada hem CAMELS sisteminde yer alan altı bileşenin sonuçları hem de bankalara ait birleşik CAMELS sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizde 2005-2015 yılları arasında sırası ile Akbank, Garanti Bankası, Ziraat Bankası, Halkbank, İş Bankası ve Vakıflar Bankası'nın olumlu performans gösterdiği; buna karşın sırası ile Finansbank, Denizbank, TEB, Yapı ve Kredi Bankası'nın kötü performans sergilediği belirlenmiştir.

Öztürk-Karaçor ve diğerleri (2017) çalışmalarında 2003-2015 yılları arasında Türkiye'de faaliyette bulunan kamusal ve özel sermayeli 12 bankanın performanslarını grupları itibarıyla CAMELS modeli ile analiz etmişlerdir. Genel olarak kamusal sermayeli banka grubunun aktif kalitesi bileşeni dışında daha iyi performans gösterdiği tespit edilmiştir.

Emir ve Akyüz (2018) CAMELS analizi uyguladıkları çalışmalarında Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankalarının performans endekslerini oluşturmak üzere 22 mevduat bankasına ait 2003:Q3-2016:Q2 dönemi verilerini kullanmışlardır. Bankalara hem genel olarak hem de gruplar itibarıyla CAMELS analizi gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak; yabancı sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterliliği, aktif kalitesi ve likidite bileşenlerinde, kamusal sermayeli mevduat bankalarının yönetim kabiliyeti ile karlılık bileşeninde, özel sermayeli mevduat bankalarının ise piyasa riskine duyarlılık bileşeninde en yüksek performansa sahip olduğu belirlenmiştir.

Karaca ve Erdoğan (2018) çalışmalarında hisse senetleri BIST'te işlem gören 11 mevduat bankasının 2009-2016 dönemini kapsayan 8 yıllık süreçte finansal performansı, 24 adet finansal oran kullanılarak hem grup bazında hem de banka bazında CAMELS derecelendirme sistemi kullanılarak analiz etmişlerdir. Çalışmada analizler hem grup bazlı hem de banka bazlı değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; kamu sermayeli mevduat bankaları sermaye yeterliliği, yönetim kalitesi, kârlılık, piyasa riskine duyarlılık bileşenleri açısından, özel sermayeli mevduat bankaları, aktif kalitesi bileşeni açısından, yabancı sermayeli mevduat bankaları ise likidite bileşeni

açısından en iyi performans değerine sahip olduğu belirlenmiştir.

Altınırnak ve Gül (2019) çalışmalarında; Borsa İstanbul'da işlem gören mevduat bankalarının finansal durumlarını 2008- 2017 dönemi için CAMELS analizi ile belirlemeye çalışmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, BİST'te işlem gören en iyi finansal duruma sahip bankanın Akbank olduğu, en zayıf finansal görünüme sahip bankanın ise Şekerbank olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada, diğer çalışmalara benzer şekilde sadece finansal oranlar kullanılarak ve bu finansal oranlar ağırlıklandırılarak karşılaştırmalı araştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmada önceki çalışmalardan farklı olarak referans değerler tablosu oluşturulmamış ve sağlanan neticeler CAMELS analizinin özüne uygun olacak şekilde elde edilmeye çalışılmıştır.

Dizgil (2019) çalışmasında; Türkiye'deki mevduat bankalarının performanslarını CAMELS analiz yöntemi ile belirlemeye çalışmıştır. Bankaların 2009-2017 yılları arasındaki verileri kullanılarak karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda incelenen bankalardan yabancı sermayeli bankaların CAMELS notuna göre performansının daha yüksek olduğu, bu bankaları kamusal sermayeli bankaların takip ettiği ve en son sırada ise özel sermayeli bankalar yer aldığı belirlenmiştir.

Gülençer ve Hazar (2019) çalışmalarında Türkiye'de bankacılık sektörünün aktif büyüklük olarak ilk 10 mevduat bankasının CAMELS analizi ile 2013-2017 yılları arasındaki performansını tespit etmeye çalışmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, bankalar genel olarak 2015 yılında en yüksek pozitif eğilim gerçekleştirdiği, çalışmaya konu olan bankalar arasında özel sermayeli bankaların aktif kalitesi, yönetim, karlılık ve piyasada oluşan risklere duyarlılık anlamında kamu sermayeli bankalardan ayrıştığı belirlenmiştir. Kamu sermaye bankalarının likidite anlamında daha güçlü ancak piyasa risklerine karşı daha zayıf olduğu değerlendirilmiştir.

Karaca, Altemur ve Çevik (2019) çalışmalarında Türkiye'de faaliyet gösteren yerli ve yabancı sermayeli banka ayırımına göre CAMELS analizi ile finansal performans karşılaştırması yapmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; yerli sermayeli mevduat bankaları 2010 - 2017 döneminde yabancı sermayeli mevduat bankalarına göre daha iyi performans gösterdiği, 2016 ve 2017 yıllarında ise her iki grup için oranlar en iyi not olan 1 seviyesinde olduğu, 2011, 2016 ve 2017 yılları iki grup için en iyi not olan "Güçlü Performans" notu olduğu tespit edilmiştir.

Uslu ve diğerleri (2019) çalışmalarında, kamusal ve özel sermayeli

mevduat bankalarının risk analizini yapmak üzere 2010-2017 yıllarını kapsayan performanslarını CAMELS analizi ile incelemişlerdir. Yapılan analiz sonucuna göre CAMELS bileşik değerinin kamusal bankaların %33'ünde ve özel sermayeli bankaların ise % 75'inde arttığı belirlenmiştir. Öte yandan kamu bankalarının belirtilen yıl aralığında performansının arttığı ve Akbank ile Ziraat Bankası'nın tüm dönemler itibariyle pozitif ve yüksek CAMELS bileşik değerleri ile iyi bir performansa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaygusuz ve diğerleri (2020) çalışmalarında aktif büyüklüklerine göre, ilk 10 bankanın 2008- 2017 yılları arasındaki finansal performanslarını karşılaştırmalı bir şekilde incelemişlerdir. Çalışmada, CAMELS değerlendirme bileşenindeki finansal oranlar kullanılmış olup, bu oranlar ile çok kriterli karar verme tekniklerinden olan TOPSIS yöntemi kullanılmak suretiyle bankaların finansal performansları belirlenmiştir. Çalışma iki aşamalı olarak uygulama gerçekleştirilerek sonuç itibariyle bankaların finansal performans sonuçları sıralanmıştır. 2008-2017 Genel Toplam Finansal Performans sıralaması itibariyle ilk sırada Denizbank A.Ş. bulunurken son sırada ise Türkiye Halk Bankası A.Ş. olduğu tespit edilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışmanın amacı, fon transferinde aracılık işlevi gören, ülke ekonomisinin gelişmesi için kaynak sağlayan ve finans sektöründe önemli bir yeri bulunan kamusal ve özel sermayeli mevduat bankalarının finansal performansları ile ilgili analiz gerçekleştirmektir. Bu amaç doğrultusunda bankaların dışarıdan gözetiminde ve yerinde denetiminde çoğunlukla kullanılmakta olan CAMELS analizi uygulanmıştır.

Bu araştırma çalışmasında, Türkiye'de faaliyette bulunan kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların, 2009-2019 yılları arasında 11 yıllık süreyi kapsayan dönemi, CAMELS Analizi ile finansal performansları ölçülmektedir. CAMELS analizi ile bankalar arasında finansal durum hakkında karşılaştırma yapılabilmekte ve farklı yönleri itibariyle elde edilen bilgilerle yorumlarda bulunulabilmektedir.

Uygulamada CAMELS analiz sisteminin geleneksel ölçütü olan diğer bankalara göre performans puanı olarak değerlendirilen 1-5 arası skala yerine, her bir bankanın kârlılık bileşeni ağırlıklı olarak hesaplanan genel bileşen değerinin toplamının alınması sonucu ortaya çıkan CAMELS göster değeri hesaplanarak elde edilen değer ilgili bankanın yıllar itibariyle gelişim süreci

değerlendirilmekte ve kârlılık bağlamında banka bazlı yorum yapılmaktadır.

Araştırmaya dâhil örneklem kamusal sermayeli ve özel sermayeli mevduat bankalarının listesi aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 2. Araştırma Örnekleme Banka Bilgileri

Gösterim	Banka Adı	Sermayesi Yönünden Durumu
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli
4	Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli
5	Anadolubank A.Ş.	Özel Sermayeli
6	Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli
7	Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli
8	Turkish Bank A.Ş.	Özel Sermayeli
9	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli
10	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli
11	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli

Uygulama çalışmasında Türkiye’de mevcut faaliyette bulunan 3 kamusal sermayeli ve 8 özel sermayeli mevduat bankalarının verileri kullanılmıştır. Analiz için verilerin sağlanması çok büyük önem arz etmektedir. Analize dahil olan tüm bankaların ilgili finansal oranları Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan Türkiye’de bankacılık sistemi seçilmiş rasyolar 2009-2019 raporundan elde edilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE MODELİ

Bankacılık faaliyetleri ile ilgili olarak gözetim ve denetim uygulamalarında ülkeler itibariyle farklılık görülmekle birlikte uygulamalarda iki temel sistem bulunmaktadır. Bu sistemler “yerinde denetim (on-site)” ve “uzaktan gözetim (off-site)” şeklindedir. Yerinde denetim sistemleri genel olarak banka yetkililerinin görevlendirdiği denetçiler tarafından bankada bilfiil gerçekleşmektedir. Bu sistem temelde banka faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemek ve bankanın finansal durumu ile ilgili bilgi almak amacıyla yapılmaktadır. Yerinde denetim sistemleri ile banka yönetiminin performansı hakkında da bilgiye ulaşılmaktadır. Uzaktan gözetim sistemleri ise; bankalardan elde edilen finansal verilerin çeşitli yöntemler kullanılarak incelenmesi ve yorumlanması için uygulanan sistemlerdir. Genl olarak

uzaktan gözetim sistemleri, gözetim ve denetim yetkililerine bankanın mevcut durumu ile ilgili sürekli bilgi sağlamak suretiyle yerinde denetim uygulamalarının yapılmasına imkân vermektedir. Bu iki sistem denetim ve gözetim yetkililerine farklı alanlarda avantajlar sağlamaktadırlar. Etkin denetim ve gözetim için yetkililer her iki sistemi de kullanabilmektedirler. Bu hususta Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın olarak bilinen adıyla 6 bileşenden oluşan CAMELS dereceleme sistemi, orijinal adıyla Tekdüzen Finansal Kurumlar Dereceleme Sistemi (The Uniform Financial Institutions Rating System – UFIRS) kullanılmaktadır. (Çinko ve Avcı, 2008: 26-28)

İstikrarlı ekonomik koşullarda CAMELS bileşenleri netice itibariyle anlamlı sonuçlar verebilmektedir. Ekonomik şartlar bozulduğunda ise CAMELS bileşenleri bankanın durumunu yeterince doğru yansıtamamaktadır. Bileşenlerin ağırlıkları, denetim otoritesi tarafından bankanın yapısı, çapı veya genel-özel konular dikkate alınarak belirlenmektedir (Şen ve Solak, 2011, s.53).

CAMELS bileşenleri ile ilgili olarak ifade ettiği anlamı ayrı ayrı açıklamak yerinde olacaktır (Kaygusuz vd., 2020, s.76-77):

- C- Capital (Sermaye Yeterliliği); bankanın sermaye miktarı ve kalitesi yönünden varlıkların değeri, kârlılığına ilişkin finansal oranlar değerlendirilmektedir.
- A-Asset (Aktif Kalitesi); temel olarak bankanın varlık kalitesi değerlendirilmekte olup, kredi kullandırma performansları ve kredilerin durumu ile ilgili oranlar kullanılmaktadır.
- M-Management (Yönetim Kalitesi); yönetim kapasitesinin ve yönetim performansının belirlenmesinde kullanılmakta olup, bankaların yönetim bilgi sistemi ve banka yönetiminin risk yapısı, iç kontrol sisteminin yeterliliği hakkında bilgiler değerlendirilmektedir.
- E-Earnings (Kârlılık); kazanç ve kârlılık düzeyi ve yeteneği ile sürdürülebilirlik değerlendirilmektedir. Kârlılık durumu, faaliyetlerin verimliliği ve yönetimin etkinliği hakkında bilgiler kullanılmaktadır.
- L-Liquidity (Likidite); mevcut likit durumunu ve likide dönüşebilme durumunu ölçmek için kullanılmaktadır. Bu bileşende mevcut likit kaynakların, menkul kıymetlere dönüşme hızı ile ilgili oranlardan kullanılmaktadır.

- S-Sensitivity to Market Risk (Piyasa Riskine Duyarlık); piyasada oluşabilecek kur riski, faiz riski gibi makro ekonomik faktörler ve değişkenler karşısında bankanın hazırlıklı olma durumu hakkında bilgiler kullanılmaktadır.

CAMELS skorunun hesaplanmasında, banka ile ilgili niceliksel veriler ile birlikte banka hakkında yapılan gözlemler, denetçinin deneyimleri şeklinde niteliksel bilgiler de etkili olabilmektedir. CAMELS derecelendirme hususunda ABD Merkez Bankası Governörler Kurulu tarafından çıkarılan Ticari Banka Denetimi El Kitabı, bileşik CAMELS dereceleri Tablo 3.'te verildiği gibi tanımlamaktadır: (Kandemir ve Arıcı, 2013, s.66)

Tablo 3. Bileşik CAMELS Dereceleri ve Açıklaması

DERECE	AÇIKLAMASI
1	Her açıdan güçlü banka
2	Genel olarak güçlü banka
3	Finansal etkinliğinde zayıflıkları bulunan banka
4	Ciddi finansal zayıfları olan banka
5	Kritik finansal veya yönetsel zayıflıkları olan banka

Kaynak: Kandemir ve Arıcı, 2013, s.66

CAMELS analizi sonucunun değerlendirilmesinde düşük performans veya puan alan bankalar, başarısız olarak değerlendirilmesi mümkün görülmemektedir. Piyasa yapıcılarını CAMELS analizi sonucunu erken uyarı sistemi gibi yorumlamakta ilgili bankalara odaklanmaya ve finansal durumu hakkında tespitte bulunmaya çalışmaktadırlar. Bu analiz uygulaması neticesinde finansal durumu yönünden hem güçlü hem de güçsüz bankalar belirlenmektedir. CAMELS Analizi göstergeleri gelişmiş ülkelerde daha doğru sonuçlar verebilmektedir. Bu durum gelişmiş ülkelerde güçlü bir gözetim ve denetim mekanizması altyapısı bulunmasından kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde durum tespitine ilişkin farklı hesaplama yöntemlerine de ihtiyaç bulunmaktadır (Akyüz vd., 2020, s.151).

CAMELS uygulama çalışmasında Türkiye’de bankacılık sektöründe faaliyette bulunan kamusal ve özel sermayeli mevduat bankalarının 2009-2019 dönemine ait finansal verileri değerlendirilmiştir. Finansal veriler, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayımlanan “Seçilmiş Rasyolar” istatistiklerinden alınmıştır. Uygulama dönemi olan 2009-2019 yılları

arasında aktif olmadıkları veya veri yönünden aşırı değer aldığı belirlenen bankalar verileri tam olmadığı veya analize doğru neticenin alınmasında katkı sağlamayacağı düşünüldüğü dolayısıyla kapsama alınmamıştır. Bu çalışma, toplam 11 adet mevduat bankası ile gerçekleştirilmiştir. Bu bankalardan 3'ü kamusal sermayeli, 9'u ise özel sermayeli bankadır. Kapsama dahil olan bankaların 2009-2019 dönemine ait elde edilen 22 finansal oranla CAMELS analizi çalışması yapılmıştır. Uygulama çalışmasında kârlılık odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu doğrultuda kârlılık bileşeni %25, %50 ve %75 ağırlıklı olarak belirlenmiş diğer bileşenler ise eşit ağırlıklı olarak değerlendirilerek 3 adet CAMELS analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma çalışmasının modeli ile ilgili olarak mevduat bankalarının; Sermaye Yeterliliği (C), Aktif Kalitesi (A), Yönetim Kalitesi (M), Kârlılık (E), Likidite (L), Piyasa Risklerine Duyarlılık (S) harfleri ile ifade edilmektedir. Literatürde başka araştırmalarda da kullanılmış finansal oranlar dikkate alınarak belirtilen konularda veri setleri oluşturulmuştur. Çalışmanın analiz uygulamasında kullanılan değişkenler ve etki oranları Tablo 4.'de gösterilmektedir.

Tablo 4. Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Ağırlıkları

AÇIKLAMASI	SİMGE	ETKİ YÖNÜ	FAKTÖR AĞIRLIĞI (%)	BİLEŞEN AĞIRLIĞI (%)		
				I	II	III
SERMAYE YETERLİLİĞİ (C)				15	10	5
Sermaye Yeterlilik Oranı	C1	Pozitif	30			
Öz Kaynaklar / Toplam Aktifler	C2	Pozitif	30			
(Özkaynaklar-Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	C3	Pozitif	20			
Özkaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	C5	Pozitif	20			
AKTİF KALİTESİ (A)				15	10	5
Toplam Krediler / Toplam Varlıklar	A1	Pozitif	30			
Toplam Krediler / Toplam Mevduat	A2	Pozitif	20			
Duran Varlıklar / Toplam Varlıklar	A3	Negatif	20			
Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Varlıklar	A4	Negatif	30			
YÖNETİM KALİTESİ (M)				15	10	5
Faiz Giderleri / Toplam Giderler	M1	Negatif	25			
Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	M2	Pozitif	25			
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Varlıklar	M3	Pozitif	25			
Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar	M4	Pozitif	25			
KÂRLILIK (E)				25	50	75
Ortalama Aktif Karlılığı	E1	Pozitif	25			
Ortalama Özkaynak Karlılığı	E2	Pozitif	25			
Vergi Öncesi Kâr / Toplam Aktifler	E3	Pozitif	25			
Net Dönem Kârı (Zararı) / Ödenmiş Sermaye	E4	Pozitif	25			
LİKİDİTE (L)				15	10	5
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	L1	Pozitif	40			
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	L2	Pozitif	30			
Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	L3	Pozitif	30			
PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S)				15	10	5
YP Yükümlülükler / Toplam Yükümlülükler	S1	Negatif	30			
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	S3	Negatif	40			
Donuk Alacaklar / Toplam Krediler	S4	Negatif	30			

Bankaların performanslarının belirlenmesi ve CAMELS puanının bulunması belirli hesaplama aşamaları ile oluşmaktadır. Bu konuda referans değeri, endeks değeri, sapma değeri, genel faktör ağırlıklı değeri, CAMELS gösterge değeri hesaplanarak nihayet CAMELS puanı hesaplanmaktadır. CAMELS puanının hesaplanma ayrıntıları ve aşamaları Tablo 5'te gösterilmektedir.

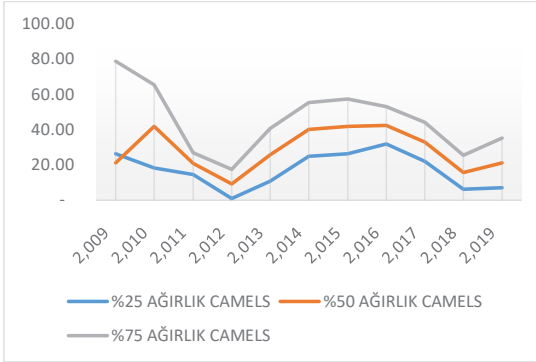
Tablo 5. CAMELS Analizi Uygulama Aşamaları

Açıklama	Aşaması	Uygulama yönergesi
Genel faktörün bileşenleri finansal oranların saptanması	A	Literatürde uygulama durumu da değerlendirilerek genel faktör ile ilgili finansal oranlar belirlenir
Etki yönünün belirlenmesi	B	Finansal oranda meydana gelen değişimin genel faktör üzerinde pozitif veya negatif etkisinin saptanması
Genel faktörün ağırlığının belirlenmesi	C	Toplam analiz çerçevesinde genel faktörün ağırlığının belirlenmesi
Finansal Orana Verilen Ağırlık (%)	D	Finansal oranın ilgili faktör içindeki etki oranının belirlenmesi
Referans Değeri	E	Hesaplanan döneme ilişkin uygulama örneklemini bankaların ilgili finansal oranlarının aritmetik ortalaması
Endeks Değeri	G	Finansal oranın referans değere bölünmesi ve 100 ile çarpılması sonucu elde edilen değer
Sapma Değeri	H	İlişki yönü pozitif ise endeks değer-100 İlişki yönü negatif ise; 100- endeks değer şeklinde bulunan değer
Ağırlıklı Değerler	I	Finansal oranın etki oranı ile sapma değerinin çarpılması sonucu bulunan değer
Genel Faktör Ağırlık Değeri	J	Her bir finansal oran için elde edilen ağırlıklı değerlerin toplanarak genel faktör etki oranı ile çarpılması sonucu ortaya çıkan değer
CAMEL Gösterge Değeri	K	Her bir genel faktör ağırlıklı değerinin toplamının alınması sonucu ortaya çıkan değer
CAMELS Puanı	L	Her bir banka için bulunan CAMELS gösterge değerinin 1-5 arasında puanlanarak ilgili bankanın kapsamındaki diğer bankalara göre performans puanının belirlenmesi

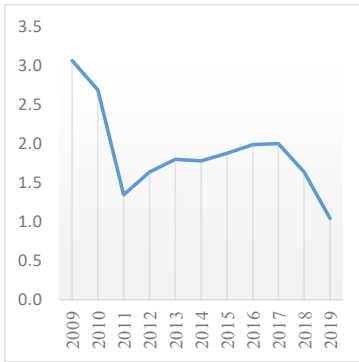
Kaynak: Arıçelik, 2010, s. 90; Kandemir ve Arııcı, 2013, s. 73; Akyüz vd. 2020, s.153

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmada kamusal sermayeli ve özel sermayeli mevduat bankalarının performanslarının ölçümü için CAMELS analizi uygulanmıştır. Yapılan analizde Tablo 2.'de belirtilen bankalarla ilgili olarak Tablo 4'de belirtilen finansal oranlar ve ağırlıkları kullanılarak Tablo 5'teki uygulama aşamaları ile modelin hesaplaması yapılmıştır. Bankaların 2009-2019 yılları itibariyle 11 yıllık süreci kapsayan analize dâhil tüm bankaların CAMELS göster değeri kârlılık oranının ağırlığı itibariyle üç farklı ağırlıkta hesaplanmıştır. Bu uygulamada; CAMELS gösterge değerinin kârlılık bileşenine farklı ağırlık katsayısı uygulandığında bankalar itibariyle CAMELS gösterge değerinde yıllar itibariyle nasıl sonuç verdiği, hangi bankalarda kârlılık bileşenini nasıl ve ne yönde etkilediği ile kârlılık bileşeni duyarlılık durumu yönünde değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Uygulama çalışmasındaki bankalar için ayrı ayrı olmak üzere her üç ağırlıkta analiz sonucuna göre CAMELS göster değeri gelişim eğilimi aşağıda gösterilmektedir.

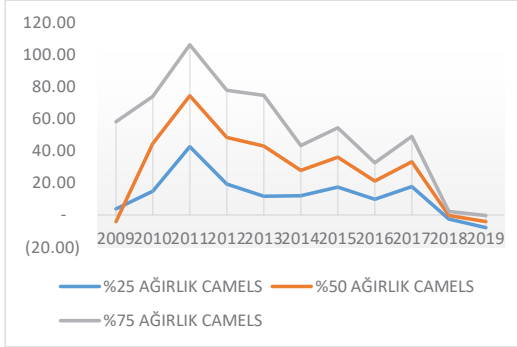

Şekil 1. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

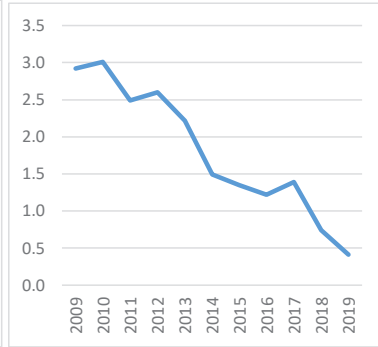

Şekil 2. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri de genel olarak paralel bir şekilde arttığı veya azaldığı gözlenmiştir. Kârlılık oranları bu bankada çok aşırı tepkimeye yol açmamaktadır. **Öte yandan** kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif karlılığı ile benzer eğilim içinde olduğu belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerinde genel olarak kârlılık bileşeninin baskın faktör olduğu yorumu yapılabilir.

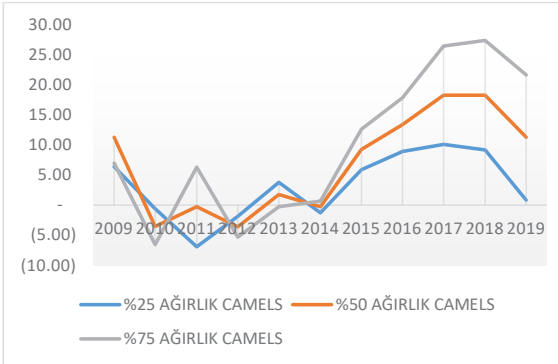

Şekil 3. Türkiye Halk Bankası A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

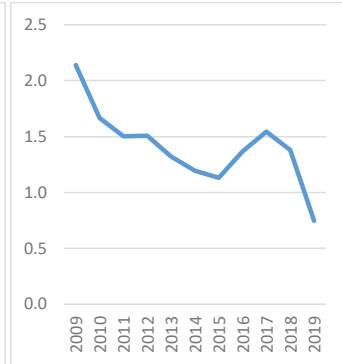

Şekil 4. Türkiye Halk Bankası A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Türkiye Halk Bankası A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri 2009 yılı hariç genel olarak paralel bir şekilde arttığı veya azaldığı görülmüştür. Kârlılık oranları bu bankada çok aşırı tepkimeye yol açmadığı, ayrıca kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile 2009-2011 dönemi hariç büyük ölçüde benzer eğilime sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerinde genel olarak kârlılık bileşeninin baskın faktör olduğu değerlendirilebilir.

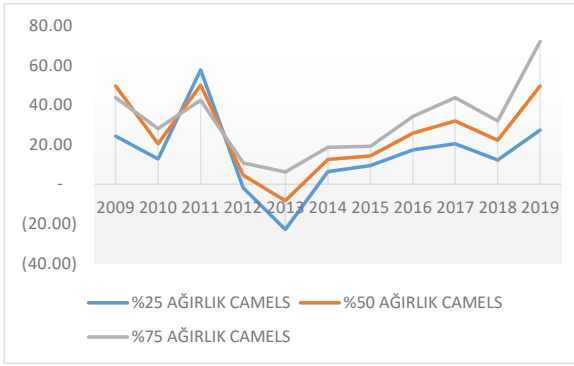

Şekil 5. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

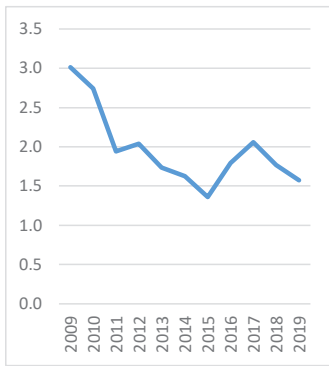

Şekil 6. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri 2009-2014 döneminde karmaşık çizgi halinde olmakla birlikte 2014 yılından itibaren genel olarak paralel bir şekilde arttığı görülmüştür. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile benzer eğilimde olmadığı belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekle birlikte baskın faktör olmadığı ifade edilebilir.

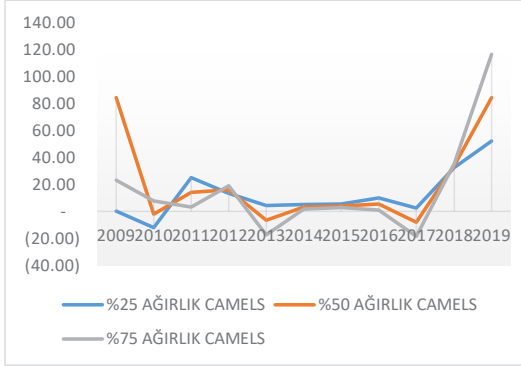

Şekil 7. Akbank T.A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

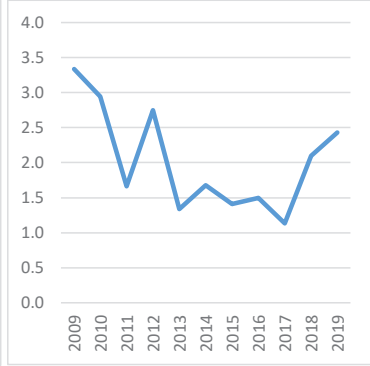

Şekil 8. Akbank T.A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Akbank T.A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi 2013 yılı sonrasında kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri genel olarak paralel bir şekilde arttığı görülmüştür. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile benzer eğilimde olmadığı belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekle birlikte baskın faktör olmadığı ifade edilebilir.

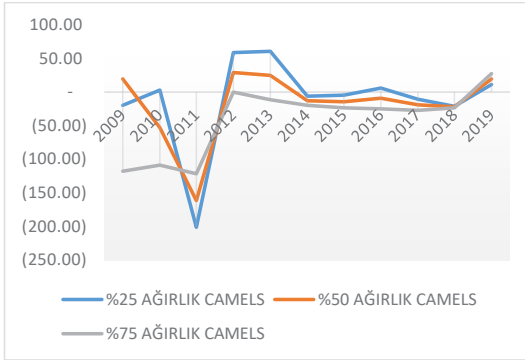

Şekil 9. AnadoluBank A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

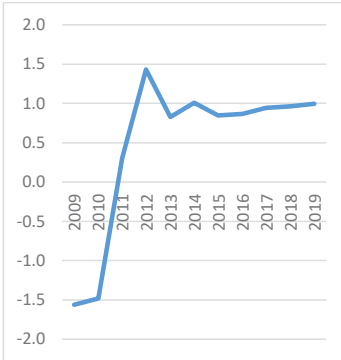

Şekil 10. AnadoluBank A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Anadolubank A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri büyük ölçüde farklılık göstermediği ve genel olarak karmaşık eğilim içinde olduğu **görülmüştür**. **Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile benzer eğilimde olmadığı** belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekle birlikte bu miktarın çok düşük seviyede olduğu ifade edilebilir.

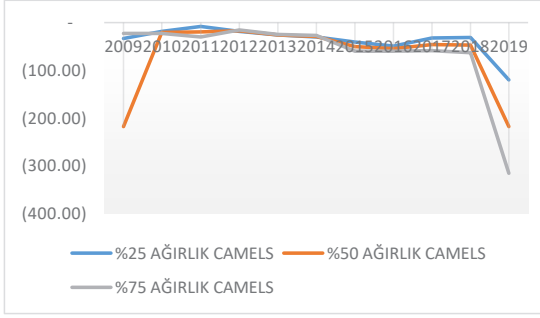
Şekil 11. Fibabanka A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

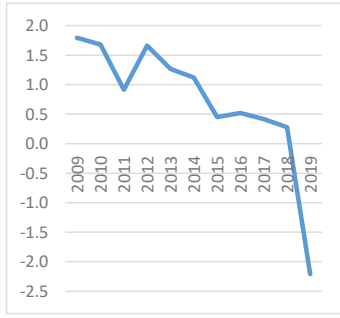
Şekil 12. Fibabanka A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Fibabanka A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri büyük ölçüde farklılık göstermediği ve genel olarak karmaşık eğilim içinde olduğu **görülmüştür**. **Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi**

yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile 2012-2019 yılları arasında benzer eğilimde olduğu belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekte olduğu ifade edilebilir.

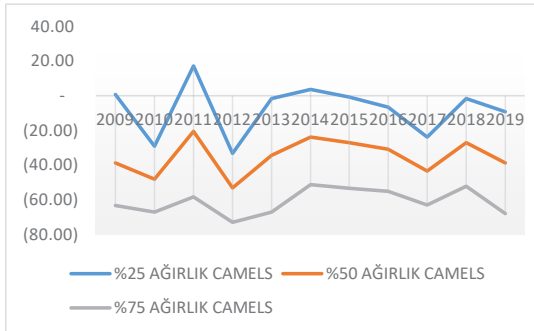

Şekil 13. Şekerbank T.A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

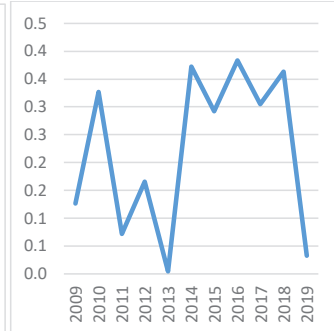

Şekil 14. Şekerbank T.A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Şekerbank T.A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri karmaşık çizgi halinde olmakla birlikte genel olarak azalış eğiliminde olduğu görülmüştür. Azalış eğilimi zarar kaynaklı olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile belli ölçüde benzer eğilimde olduğu belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekte birlikte baskın faktör olmadığı ifade edilebilir.

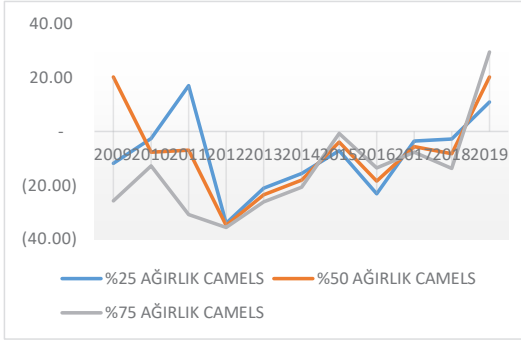
Şekil 15. Turkish Bank A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

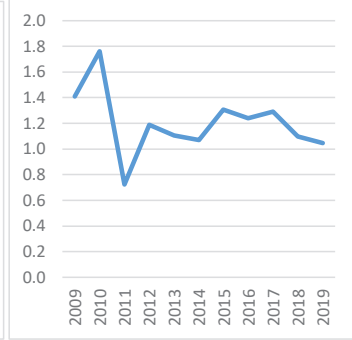
Şekil 16. Turkish Bank A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Türk Ekonomi Bankası A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri genel olarak paralel bir şekilde ama tersi yönde azaldığı veya arttığı görülmüştür. Bu durum zarardan kaynaklanmakta olduğu **şeklinde değerlendirilebilir**. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile belli ölçüde benzer eğilimde olduğu belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde baskın faktör olduğu ifade edilebilir.

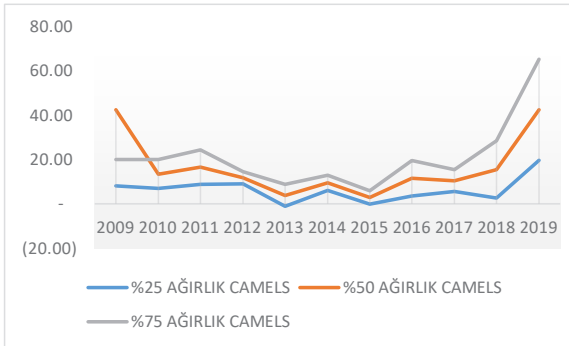

Şekil 17. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

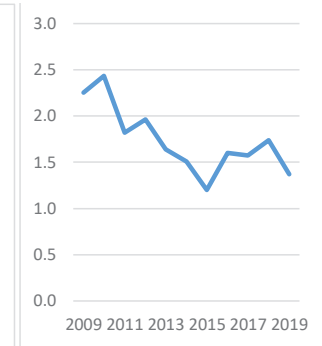

Şekil 18. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Türk Ekonomi Bankası A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri genel olarak karmaşık çizgi halinde eğilim gösterdiği **görülmüştür**. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile genel olarak benzer eğilimde olmadığı belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin etkisinin karmaşık ve anlamlı olmadığı şeklinde ifade edilebilir.

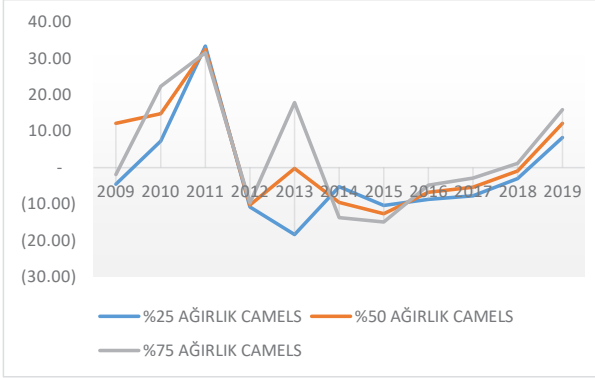

Şekil 19. Türkiye İş Bankası A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

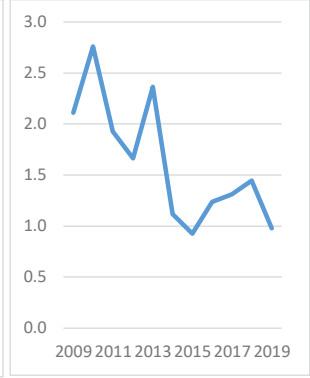

Şekil 20. Türkiye İş Bankası A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Türkiye İş Bankası A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri genel olarak paralel bir şekilde arttığı görülmüştür. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile benzer eğilimde olmadığı belirlenmiştir. Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin düşük düzeyde etkili olduğu ifade edilebilir.

Şekil 21. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. CAMELS Analizi Sonucu (2009-2019)

Şekil 22. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Ortalama Aktif Kârlılığı (2009-2019)

Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. kârlılık bileşeni tepkimesi kârlılığın ağırlığı arttıkça CAMELS gösterge değeri 2016 yılına kadar karmaşık çizgi halinde olmakla birlikte **2016 yılından itibaren genel olarak paralel bir şekilde arttığı görülmüştür. Kârlılık bileşeni için tüm ağırlık hesaplamalarında da bankanın CAMELS gösterge değeri gelişimi yıllar itibariyle ortalama aktif kârlılığı ile benzer eğilimde olmadığı belirlenmiştir.** Bu durumda bankanın CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki ettiği ifade edilebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

2009-2019 yılları arasında faaliyette bulunan 3'ü kamu sermayeli, 9'u özel sermayeli olmak üzere toplamda 11 adet mevduat bankası ile analiz gerçekleştirilmiştir. İlgili bankaların 2009-2019 dönemine ait bilanço ve gelir tabloları kullanılarak elde edilen 22 mali oranla CAMELS analizi çalışması yapılmıştır. Çalışmada kârlılık odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu doğrultuda kârlılık bileşeni %25, %50 ve %75 ağırlıklı olarak belirlenmiş diğer bileşenler ise eşit ağırlıklı olarak değerlendirilmiştir. Bu analizde bankaların

kârlılık bileşeni genel olarak CAMELS gösterge değeri üzerindeki etkisinin ne düzeyde ve ne yönde olduğu hususunda tespitte bulunmaya ve elde edilen veri yorumlamaya çalışılmıştır. Türkiye’de faaliyet gösteren kamusal sermayeli ve özel sermayeli mevduat bankalarının CAMELS derecelendirme sistemi ile performans endeksleri kârlılık bileşeni ile ilişkili olarak 2009-2019 yılları arasında gelişim sürecinde tepkimeleri ile ilgili genel olarak değerlendirmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında yapılan değerlendirmede bankalar itibariyle;

- Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., **Türkiye Halk Bankası A.Ş.** ve Turkish Bank A.Ş., CAMELS gösterge değerinde genel olarak kârlılık bileşeninin baskın faktör olduğu,
- Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Akbank T.A.Ş., CAMELS ve Şekerbank T.A.Ş., CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekle birlikte baskın faktör olmadığı,
- Anadolubank A.Ş., CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki etmekle birlikte bu miktarın çok düşük seviyede olduğu,
- Fibabanka A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ve Türkiye İş Bankası A.Ş., CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin belli ölçüde etki ettiği,
- Türk Ekonomi Bankası A.Ş., CAMELS gösterge değerine kârlılık bileşeninin etkisinin karmaşık ve anlamlı olmadığı şeklinde ifade edilebilir.

Sonuç olarak elde edilen veriler ışığında, yapılan değerlendirmeler bankaların kârlılık bileşeninin diğer bileşenler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bilgilerle bankalar finansal tabloları itibariyle alacakları kararlar ve uygulamaların hangi kalemde nasıl etkide bulunmakta olduğu ve netice itibariyle CAMELS gösterge değeri ve skorunu nasıl etkiledi hususunda değerlendirme yapma imkânları bulunmaktadır. Alınan sonuçlar bir tarafta banka yetkililerine yol gösterme imkânı verirken diğer taraftan banka yöneticilerinin finansal tablolarla ilgili ne tür bir tutum ve davranış içinde olduğu veya olması gerektiği ile ilgili ipuçları vermektedir. Yapılan bu çalışma, bankalarla ilgili CAMELS analizinin kârlılık odaklı uygulama olması yönüyle özgün bir yapıya sahiptir. CAMELS derecelendirme yöntemi ile başka bileşen odaklı çalışma yapılması yönünden araştırmacılar açısından ilerleyen süreçte farklı uygulamalar yapılması öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Akyüz, F., Soba, A. ve Yeşil, T. (2020). Katılım Bankalarının CAMELS Analizi Yöntemiyle Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 145-166.

Altınırnak, S., ve Gül, Y. (2019). “Borsa İstanbul’da İşlem Gören Mevduat Bankalarının Finansal Durumlarının CAMELS Analizi İle Değerlendirilmesi”. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (YEAD)*, 17/1, (2019), 222-243.

Arıçelik, G. (2010). *Ticari Bankalarda Performans Ölçümü: CAMELS Analizine Dayalı Bir İnceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Aytekin, S. ve Sakarya, Ş. (2013). BIST’deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının 2001 ve 2008 Finansal Krizleri Çerçevesinde CAMELS Derecelendirme Sistemi İle Değerlendirilmesi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 25-58.

Bayramoğlu, M. F., ve Gürsoy, İ. (2017). Türkiye’de Faaliyet Gösteren Mevduat Bankalarının Bireysel ve Sektörel Risk Derecelendirmesi: Bir CAMELS Analizi Uygulaması. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 1–19

Coskun, S. A., ve Kargin, S. (2016). Sınır Ötesi Birleşme ve Satın Almaların Bankaların Finansal Performansına Etkileri: Üç Banka Üzerinde CAMELS Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (69).

Çağıl, G. ve Mukhtarov, S. (2014). Azerbaycan Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Yöntemi ile Performans Analizi. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 41, 77-94.

Çinko, M. ve E. Avcı (2008). “CAMELS Dereceleme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Başarısızlık Tahmini”, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 2(2), 25-48.

Dincer, H., Hacıoğlu, U., ve Yuksel, S. (2016). Performance Assessment Of Deposit Banks With CAMELS Analysis Using Fuzzy ANP-Moora Approaches And An Application On Turkish Banking Sector. *Asian Journal of Research in Business Economics and Management*, 6(2), 32- 56.

Dizgil, E. (2019). Türkiye’deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Camels Performans Değerleme Sistemi ile İncelenmesi (2008-2017). *Bitlis Eren University Journal of Academic Projection*, 4(1), 144-174.

Ege, İ. Topaloğlu, E & Karakozak, Ö. (2015) Camels Performans Değerleme Modeli: Türkiye'deki Mevduat Bankaları Üzerine Ampirik Bir Uygulama. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(4),409-126.

Ersoy, E. (2003). CAMELS Derecelendirme sistemine göre TMSF' ye Devredilen ve Devredilmeyen Bankaların Karşılaştırmalı Analizi. *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, 32, 66-72

Gündoğdu, Aysel. "Türkiye'de Mevduat Bankalarının CAMELS Analizi". *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, (BAFAD), 4/2, (2017), 26-43.

Gümüş F.B., Nalbantoğlu Ö. (2015). Türk Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi Yöntemiyle 2002-2013 Yılları Arasında Performans Analizi. *AKÜ İİBF Dergisi*, Cilt: XVII Sayı: 2, 83-106.

Güney, S., ve Ilgın, K. S. (2015). Finansal Krizlerin Bankaların Performanslarına Etkisi: Türk Mevduat Bankalarında Camels Modelinin İncelenmesi Ve Örnek Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 303-331.

Gülençer., S. Hazar, A. (2019). "Türkiye'deki Mevduat Bankalarının Camels Analizi İle Değerlendirilmesi". *23. Uluslararası Finans Sempozyumu 9 - 12 Ekim 2019*, 247-265.

Gürsoy, İ. ve Bayramoğlu M. F (2017). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Mevduat Bankalarının Bireysel Ve Sektörel Risk Derecelendirmesi: Bir CAMELS Analizi Uygulaması. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 1 - 19.

Kandemir, T. ve Arıcı, A . (2013). Mevduat Bankalarında CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma (2001-2010) . *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 61-87.

Karaca, S. S. ve Erdoğan, S. (2018). Türk Bankacılık Sektörünün 2009-2016 Dönemi Camels Derecelendirme Sistemi ile Performans Analizi. *Uluslararası Yönetim Eğitim ve Ekonomik Perspektifler Dergisi*, 6(3), 23-39

Karaca, S.S., Altemur, N. ve Çevik, M. (2019). Türkiye'deki Mevduat Bankalarının Camels Analizi İle Finansal Performans Ölçümü. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 130-148.

Kaygusuz, M., Ersoy B. ve Bozdoğan T. (2020). CAMELS Değerlendirme Sistemiyle Bankaların Finansal Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2020, 9 (1), 67/95

Öztürk-Karaçor, Z., Mangır, F., Kodaz, Ş. S., ve Kartal, M. (2017). Kamusal ve özel sermayeli bankaların CAMELS performans analizi: Türkiye örneği. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2 ICEFM 2017 Özel Sayısı), 47-65.

Sakarya, Ş. (2010). CAMELS Derecelendirme Sistemine Göre İmkb'deki Yerli Ve Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırmalı Analizi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, Özel Sayı Haziran 2010, 7-21

Şen, A. ve Solak, S (2011). Ticari bankacılık sektörünün CAMELS analizi: Türkiye örneği. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 48(554), 51 - 70.

Uslu, A. (2019). Türkiye'deki Yabancı Sermayeli Bankaların CAMELS Analizi ile Performanslarının Ölçümü. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (82), 199-220.

Uslu A., Türk M. ve Ertaş F.C. (2019). Türkiye'deki Mevduat Bankalarının CAMELS Performans Analizi, *Business & Management Studies: An International Journal*, 7 (3): 122-139.

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) (2020). *Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar 2009-2019, Rapor Kodu: YT05*

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) (2021). *Bankalarımız 2020*, İstanbul : Türkiye Bankalar Birliği.